

DEN SKANDINAVISKE MISJONSKONFERANSE 1962

av

HARALD STENE DEHLIN

Som overskrift over mitt siste referat fra Den Skandinaviske Misjonskonferanse i Aarhus 24.—27. mai til Morgenposten satte jeg ordene: «Konferansen ble en konkurranse om å sette tingene på spissen.» Formuleringen kan vel også synes noe «spiss», men overskriften var ikke ment som kritikk eller anklage. Faktum er at man mot slutten av konferansen lett kunne komme på den tanke at arrangørene hadde kaldt sammen noen av de beste misjonsekspertene Danmark, Sverige og Finland har til en konkurranse om hvem som kunne mønstre flest problemer og sette dem mest mulig på spissen. Man kunne spore en viss irritasjon — særlig hos norske misjonsvenner, som i likhet med tidligere år var kommet til konferansen hovedsakelig for å få oppbyggelse og inspirasjon. Det ville nok tjene saken best om man ved forhåndsannonseringen sterkere betonte at det her dreier seg om et arbeidsmøte og ikke et oppbyggelig samvær av tradisjonell art. Muligens er en slik opplysningsvirksomhet i forbindelse med de nordiske konferanser bare nødvendig for Norges vedkommende. Vi var i hvert fall det eneste land som arrangerte åpne fellesreiser både til konferansen i Helsingfors 1958 og til Aarhus i år.

Det er et overveldende stort behov for en lederkonferanse av dette slag. Til daglig er misjonslederne fullt opptatt med å inspirere misjonsvennene og sikre finansene, og har liten anledning til å befatte seg med de moderne problematiske forhold i misjonsstrategien. De har i sitt hjemlige virke heller ikke så mange å dele sine tanker og sine bekymringer med. Derfor blir man stillet overfor en slik «oppnopning av problemer» som til-

felle var i Aarhus. Arrangørene var selv klar over forholdet, noe som kom klart til uttrykk i generalsekretær *Erik W. Nielsens* sluttbemerkninger etter de to mektige foredrag om «Misjon i økumenisk perspektiv». Han sa:

«Man kan undertiden føle en viss motløshet i den vestlige misjon. Det kan være en viss tretthet ved bestandig å skulle arbeide med misjonsproblemer. Misjonene synes å være utsatt for så mye kritikk og motvind, at man likesom er ved å miste motet. Her lurere en meget stor fare. La oss huske, at 'problemer' ikke er motgang, men oppgaver. William Carey og Morrison hadde også problemer da de ikke kunne komme inn i sine områder. Misjonshistorien er full av problemer, men de ble betraktet som oppgaver som kaldte på sin løsning, fjell som skulle bestiges. Det kan meget godt være at det er visse vanskeligheter for vestlige misjonærer osv., osv. Men det er jo «missio Dei» vi taler om dypest sett. Det er jo ikke vårt arbeid, men Guds. Misjon i økumenisk perspektiv betyr mange ting, men det betyr i hvert fall dette, at i sentret av det hele står Guds egen handling i Kristus, korsfestelsen og oppstandelsen. Og det betyr igjen, at misjon i hel og full forstand ikke er et brysomt, trist arbeid, hvis endelige resultat avhenger av din og min dyktighet.»

Flere ganger under konferansen var det nødvendig å gjenta dette for seg selv, at «problemer ikke er motgang, men oppgaver.» Og det er en sannhet, som kan bli god å ty til under de vanskeligheter som ganske sikkert vil melde seg i fremtiden.

Forut for selve konferansen ble det holdt et Nordisk sekretærmøte med ganske god deltagelse fra samtlige land. Etter en velkomsthilsen av Dansk Missionsråds formann, biskop H. Høgsbro, og en kort rapport om Nordisk Misjonsråds arbeid i 4-års perioden, holdt dr. Paul Löffler foredrag over emnet: «The non-professional Missionary». Det ble en del diskusjon om utsendelse av legfolk i korttidstjeneste på misjonsfeltene, men meningsutvekslingen ble ikke så livlig som ventet. Det skyldes muligens det faktum at det for Nordens vedkommende

foreløpig er et spørsmål som hovedsakelig engasjerer bare de større misjoner.

Nordisk Misjonsråd la også fram et forslag til studieprosjekt for de kommende fire år. Dels skal man studere misjonsarbeidets problematikk i samarbeid med de unge kirkene på misjonsfeltene, og dels misjonenes ansvar i hjemlandet. Sekretærmøtet ga sin tilslutning til prosjektet, som nå skal behandles i de nasjonale råd. Den misjonsleder-gruppe som har stått for opplegget, regner med en studie- og forhandlingsperiode på fire år, og forutsetter vel at de 40—50 spørsmål som reises skal tas opp til behandling i misjonenes hovedstyret, på generalforsamlinger, konferanser, sekretærmøter og kurser. Man vil fra høyeste hold også forsøke å aktualisere problemene i studenterbevegelsene og i universitetenes undervisning.

Mange av de spørsmål som er innbefattet i studieplanen ble gjort til gjenstand for «særbehandling» av et flertall av foredragsholderne under selve misjonskonferansen. Og den som gikk grundigst til verks i så måte, var generalsekretær *Erik W. Nielsen*, som jo også var den første på talerstolen og hadde over to timer til disposisjon. Denne kjente misjonsekspert kom med flere uttalelser som virket temmelig sjokkerende — særlig på de norske deltagere. Han opplyste bl. a. at det sannsynligvis om kort tid vil komme en henvendelse fra Misjonsdivisjonen i Kirkenes Verdensråd til alle nasjonale råd i Vestens misjonsland om å gå inn for et felles handlingsprogram i Asia. Spørsmålet vil også bli sendt til alle skandinaviske land, unntatt Norge! Norsk Misjonsråd står jo som bekjent utenfor fellesskapet. Initiativet er tatt av Den Øst-Asiatiske Kristne Konferanse, som foreslår at man i bestemte områder skal lage en fullstendig oversikt over situasjonen, og at alle kirker og misjoner i området skal møtes for i fellesskap å løse oppgavene. Her vil de unge kirker selv være med og sende asiatiske misjonærer til de hedenske strøk av sitt eget kontinent. Dette vil stille alvorlige spørsmål til alle våre tradisjonelle arbeidsmetoder, sa Erik W. Nielsen.

Et annet punkt i foredraget som fikk en til å steile en smule, lød slik: «Det kan se ut som om de eksisterende misjonsselskaper faktisk kan bli en hindring for kirkens misjonerende lydighet i en ny situasjon.» Foredragsholderen understreket nemlig at misjonen ikke er «vår» — ikke vår eiendom og vårt arbeid. Dette aksepterer nok misjonsfolket i teorien, men ikke i praksis. Det hender ikke så sjelden at faktiske avgjørelser vedrørende misjonens arbeid i Asia og Afrika reelt tas av hensyn til, — og bestemmes av interesse i hjemmemenigheten. Og vi vil ikke samarbeide fordi vedkommende sak og institusjon ikke er vår. Ens egen sikkerhet og interesser går foran oppgaven der ute. Det hender nettopp at misjonsselskaper — på tross av oppgavens art og hele perspektiv — er noen av de mest ubevegelige og selvopptatte organer som finnes. Man gjør misjonsselskapene til sine egne interesseforetagender og glemmer at det er Guds misjon. I kirkene rundt om i verden er det en voksende forståelse for hva misjon egentlig er. Det er derfor misjonsselskapene kan bli en belastning og hindring. Det er nemlig et faktum at vi i Vesten har tilbøyelighet til instinktivt å behandle misjon og kirke som to selvstendige størrelser og søke utgangspunktet i denne adskilthet. Men det er ikke et misjonsselskaps oppgave å være kirke, selv om det ofte fungerer som sådan, sa foredragsholderen. Altfor ofte handler imidlertid også våre kirker som om de ikke har oppdaget at det er kirker i Asia og Afrika. Man tar f. eks. den skotske og den anglikanske kirke alvorlig, mens kirkene i Asia og Afrika hører inn under misjonsselskapene! Dette kan disse kirkers ledere hverken forstå eller finne seg i. De tenker regionalt på en måte som vi i det splittede Europa ikke er vant til. De tenker i hele India og hele Asia, og de tenker i verdensmisjon. Verden er blitt én som aldri før, sa Erik W. Nielsen, som uttalte sin frykt for at vi kan komme i den situasjon at denne ene verden blir tatt mere alvorlig på det materielle plan enn av kirkens verdensmisjon. La ikke *de* få rett som hevder at misjonenes arbeide kan bli de siste og mest stedige rester av den tidligere kolonitids tenkning, sa taleren tilslutt.

Arrangørene hadde sørget for at Erik W. Nielsens brede analyse og skarpe kommentarer ble fulgt kraftig opp. De hadde f. eks. ført den internasjonalt kjente økumen og studentleder, metodistprest og misjonssekretær *Philip Potter* opp som foredragsholder nr. 2 med emnet: «Nye utfordringer til de vestlige misjoner i dag.» Alle som kjente litt til denne aggressive og intelligente kirkeleder, ventet seg litt av hvert. Og man ventet ikke forgjeves. Hans foredrag formet seg som en bitende kritikk over såvel kolonimaktene som misjonen. Det herskende trekk ved begge størrelser var etter hans mening patriarkalisme og kulturell og åndelig imperialisme. Han erkjente at misjonærene ga mye av sitt liv for de fargede, men de nektet å erkjenne og å motta noe av hva disse folk hadde å gi. Han mente også å kunne konstatere at misjonene ikke trodde på at de innfødte kirker selv kunne forvalte de misjonsmidler som ble sendt ut. Potter ga i det hele en kraftig utfordring til misjonene om å erkjenne og ta konsekvensen av at det nå er selvstyrte kirker i de gamle misjonsland. Det var en interessant opplevelse å høre ham, men det er vel et spørsmål om det var så klokt å slippe ham til i en konferanse av denne art på det nåværende tidspunkt. Arrangørene ønsket vel muligens å konfrontere de noe trege og tradisjonsbundne nordiske misjonsledere med en typisk representant for de unge kirker, slik at de kunne få et begrep om hvor *påtrengende* problemene i moderne misjonsvirksomhet er. Potter levendegjør og illustrerer problematikken. Men han gjør det så voldsomt, ja, brutalt, at man uvilkårlig inntar forsvarsstilling og setter seg mer eller mindre til motverge. Man kommer i hu ordet om å vise «iver uten skjønnsomhet», og trøster seg selv og andre med at denne mannen «skyter over mål.»

Philip Potters foredrag var noe av et psykologisk vendepunkt i konferansen for mange. Da han tordnet på det verste, slo man «paraplyene» opp og fortsatte siden å holde dem oppe for sikkerhets skyld. Ikke så å forstå at man fikk imot selve personen Philip Potter — tvertimot. Han sjarmerte de fleste,

og man var skjønt enige om at han blir en av fremtidens store kirkeledere. I innpå to timer fikk man jo også oppleve hvordan han sammen med domorganist dr. *Henry Weman* fra Uppsala, i sang og tale levendegjorde «*Negro Spirituals their background and message*». Man kunne visst ha sittet adskillig lenger. Dr. Weman talte om og demonstrerte «*Afrikansk musikk i krål og kirke*» i en senere time, og man fikk en klar forestilling om hvor vesensforskjellig afrikansk musikk og musikkfølelse er fra den vest-europeiske. Weman gikk sterkt inn for å søke å skape kristen musikk på afrikansk tradisjon.

Potters og Wemans sang- og musikktimer var sammen med pastor Palle Dinesens bibelstudier de eneste relativt «problemfrie» innslag i programmet. Man kunne ha ønsket seg litt mere av «nøytralt» stoff, bl. a. en høytidspreget åpning og et nordisk festprogram lørdag kveld.

Danmarks betydeligste teoretiker på spesialområdet misjon-økumenikk, universitetslektor *Johs. Aagaard* behandlet emnet: «*Den øst-asiatiske kristne konferanse og spørsmål herfra til de vestlige misjoner.*» Det var hyggelig å møte denne diskusjonsglade unge forsker ansikt til ansikt. Vi kjente ham tidligere bare fra hans skarpe artikler og ofte temmelig intrikate argumentasjon i *Økumeniske Nyheder*, og ante det verste. Men våre anelser ble gjort til skamme. Universitetslektoren var ikke så sta, skråsikker og ufeilbar som fryktet. Men han ville ikke ha vært universitetslektor Aagaard hvis han ikke hadde greidd å mønstre nye og flere spørsmål enn de øvrige foredragsholdere. — Kirkens misjon går både utad og innad, og misjoner som flertallsord er i Den øst-asiatiske kristne konferanses publikasjoner fastholdt som uttrykk både for vestlige og asiatiske misjoner, sa Aagaard. Kirkens misjon er nødvendig, misjonene gavnlige som supplement. Er de vestlige misjoner villige til å tjene kirkens misjon? Eller behøver man egne resultater og statistikker? Kan man med glede se kirken vokse og misjonene tre til side? Vil misjonene gå inn i kirkens ramme og være helt lojale? Når vestlige misjoner er gavnlige for kirkens misjon i Asia, hvorfor er asiatiske misjoner da ikke gavnlige for kir-

kens misjon i Europa og Amerika? Hører ikke misjonene med til det kirkelige fellesskaps vesen? Er motviljen mot f. eks. asiatiske misjonærer hos oss et uttrykk for våre kirkers sammenheng med våre nasjoner? Hvorfor ikke sende våre unge misjonærkandidater til Asia og Afrika for å studere der, hvor de skal virke? Og i hvert fall under ledelse av folk fra de kirker misjonærene skal tjene? Alt i alt: Vil de vestlige misjonærer akseptere at det nå er en ganske ny tid for kirkens misjon og dens misjonærer?

Den foredragsholder som slo på fleste kjente strenger, var pastor *M. Peltola*, Finnland, som behandlet emnet: «Misjonær i dag.» Han søkte ikke å bortforklare problemene eller fortie nødvendigheten av å foreta visse forandringer, men han understreket samtidig meget sterkt at vi midt i alt det nye med hjelp til utviklingslandene og felleskirkelig tenkning og praksis må ha klart for øye at vi først og sist er den oppstandne Herres vitner. Han behandlet også det meget alvorlige problem at hedningenes antall øker fra år til år. Hva betyr egentlig dette for misjonene og misjonærene, spurte taleren. Det er et faktum at jordens befolkning vokser med nærmere 50 millioner pr. år, og største delen av disse er hedninger. Det finnes nå mange-dobbelt så mange hedninger i verden som da den moderne evangeliske hedningemisjon startet i India for 250 år siden. — Jeg har fått det inntrykk at man på rent sekularisert hold har mere nød for de problemer som den truende overbefolkning skaper, enn kirken og misjonærene har over at hedningenes antall vokser, sa Peltola. På grunn av kontinuitetsloven fortsetter man heller arbeidet i gamle spor. Men disse siffrer alene burde være nok til å tvinge misjonærene og misjonslederne sammen til selvransakelse!

«Kirkens misjonerende oppgave i den nye verden — her hjemme» var emnet for den svenske pastor *Gunnar Wemans* foredrag. Den unge presten var et meget interessant bekjentskap, han hadde forberedt seg godt, og talte med gutteaktig

naturalighet og iver om internasjonalsismen som trenger seg inn på kirken både som profant og åndelig problem. Internasjonalsismen stiller krav på øket tjeneste, dvs. øket meddelaktighet i de spørsmålsstillinger som nå er felles for alle mennesker. Og: Den verdensvide kirke krever av de forskjellige lemmer en organisk utveksling av felles erfaringer angående oppgaven å være kirke i verden, sa Wemann, som bygget hele sitt foredrag på disse to punkter. Han berørte ikke diskusjonen om forholdet mellom-kirkelig hjelp og misjon, eller forholdet mellom misjonen og den statlige U-landshjelpen, men henledet bl. a. oppmerksomheten på hvorledes et riktig økonomisk engasjement kan fungere misjonerende allerede på hjemmeplan. Gjennom et skjerpet misjonsansvar for alle mennesker i hele verden, har jo kirken menneskelig talt for en gangs skyld fått en mulighet til å være med sin tid. Den kan gjennom sin tjeneste på skapelens plan imøtekomme menneskers internasjonale bevissthet. På den måten demonstreres en internasjonale, som omfatter både himmel og jord, — altså langt mere enn noen internasjonale organisasjon kan omfatte. Taleren understreket også vårt forbønns-ansvar.

Når det gjelder punktet om den verdensvide kirkens krav om utveksling av felles erfaringer, konstaterte Weman at de afroasiatiske søsterkirkene befinner seg i noenlunde samme situasjon som oss. Storbyproblematikken, arbeidslivet, universitets- og skoleevangelisasjon, spørsmålet om en fungerende etikk, problemet om en levende gudstjenesteutforming — alt dette kommer nå over disse kirkene. Følgelig spør de med rette oss om våre erfaringer i forbindelse med problemstillinger som vi har hatt innpå livet i hvert fall et par generasjoner før dem. — Misjonsselskapenes diskusjoner må ikke bare ha interesse for de misjonsengasjerte. I dagens situasjon gjelder deres diskusjon *hele* deres kirke, sa Weman.

Han sa videre, at når vi taler om integrasjon mellom kirke og misjon, så betyr det derfor at det på hjemmesiden oppstår en helt ny mellomkirkelig dialog, der misjonsselskapene og hovedstyrene tar ansvar ikke bare for sitt budsjett, sine egne utsen-

dinge og den virksomhet de skal drive på sin kirkes vegne, men også besinner seg på sitt ansvar overfor sin egen kirke slik at de sørger for at det kirkelige materialet utefra kanaliseres inn i hjemmekirken. Taler vi om selvstendige afro-asiatiske søsterkirker, må konsekvensen av det bli at vi lærer oss å respektere deres selvstendighet så langt at vi forsøker å lære av deres erfaringer som kirke.

Direktor i Svenska Kyrkans Mission, pastor *Holger Benetsson* talte om «Misjonenes stilling til og ansvar i det konfesjonelle problem», et grundig foredrag som kastet lys over sentrale sider ved moderne misjonsproblematikk.

Mange av de norske deltagere fant det meget påfallende at det ikke sto et eneste norsk navn på programmet, og det lå nær å tro at det skyldtes Norsk Misjonsråds negative holdning i spørsmålet om integrasjonen. Dette viste seg imidlertid ikke å medføre riktighet. Dansk Missionsråd hadde virkelig gjort flere forgjeves forsøk på å få tak i norske foredragsholdere, og når våre store misjonsstrateger glimret med sitt fravær, så var det deres egen skyld. Vi håper at samtlige hadde gyldige grunner for å holde seg borte, men sikkert er det at deres fravær skapte en del usikkerhet både blant de norske og de øvrige lands deltagere. De norske misjonsledere som stemte imot endog konsultativ status, talte både før og etter avgjørelsen i Norsk Misjonsråd trøstende, beroligende og varme ord om at det nordiske fellesskap skulle bevares likevel. Både av denne og andre nærliggende grunner burde de nettopp ha møtt mannsterkt fram i Aarhus. Det er i det hele påfallende hvordan de nordiske misjonskonferansene neglisjeres av en rekke misjoner.

Etter konferansen i Helsingfors 1958 foreslo jeg innført møteplikt for generalsekretærer og hovedstyreformenn i de misjoner som står tilsluttet Nordisk Misjonsråd. Jeg fastholder forslaget, og mener at det lett må kunne la seg realisere. Det gjelder jo en konferanse som tross alt bare gjentas hvert 4de år.

Neste nordiske misjonskonferanse skal holdes i Norge i 1966, og tradisjonen tro får da Nordisk Misjonsråd norsk ledelse

frem til dette møte. Det nytter ikke å skjule at Norge på grunn av sitt «nei» er kommet noe på siden av fellesskapet, det ble i hvert fall klart for oss som var til stede i Aarhus og som gjorde et ærlig forsøk på å absorbere de veldige mengder kunnskapsstoff som ble servert, og samtidig prøvde å engasjere oss aktivt i det kristne tros- og arbeidsfellesskap. Vi «menige» norske kunne heller ikke la være å føle med Ole B. Meyer, Th. Holm Glad og Per Kjølberg, som nå står i ledelsen både for Norsk og Nordisk Misjonsråd. Det sto klart for oss — som det vel også nå står klart for alle misjonsledere, at Norsk Misjonsråd blir nødt til å ta spørsmålet om sine internasjonale forbindelser opp igjen til ny behandling.